

ПОДАТОК НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ: ПРОБЛЕМАТИКА ТА ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ

Доповідач: Колесніков О.А. – студент IV курсу юридичного факультету ДВНЗ «УАБС НБУ»

Науковий керівник: Плотнікова М.В., асистент кафедри цивільно-правових дисциплін та банківського права ДВНЗ «УАБСНБУ»

Податок на додану вартість для нашої країни є відносно новим видом непрямого податку. Його введення в 1997 році було обумовлено радше нашим нестримним прагненням вступу до ЄС, аніж об'єктивною економічною доцільністю, адже цей вид податку є характерним для економічно розвинутих країн. Недаремно ПДВ у світовій економічній практиці отримав неофіційну назву "європейського податку", що відображає не лише географію походження ПДВ, а і його інтеграційне значення для країн Євросоюзу в сенсі забезпечення його подальшого економічного зростання [5, с. 21].

Крім країн ЄС ПДВ також під різними назвами відомий ще майже всім розвинутим країнам світу (окрім США) [3, с. 68]. Проте запровадження такого непрямого податку в імпортозалежній Україні видається на наш погляд дуже сумнівним.

Питання податку на додану вартість досліджувалось такими відомими українськими вченими-юристами: В.В. Безуглою, Д.А. Бекерською, М.М. Весельським, Л.К. Вороновою, Н.В. Воротиною, Р.О. Гаврилюк, С.Т. Кадькаленком, М.П. Кучерявенком, О.П. Орлюк, П.С. Пацурківським, Н.Ю. Пришвою, М.О. Перепелицею, О.Г. Свечніковою.

Податок на додану вартість серед широких мас нашої країни, отримав назву «податок для бідних», не в останню чергу, завдячуючи тому, що при його введенні, ініціатори цього податку не зовсім розібралися ні з суттю ПДВ ні з його варіаціями в світі.

Так, назва податок на додану вартість, закріпилась історично за цим видом непрямого податку, тому що об'єктом оподаткування ПДВ є додана вартість, тобто вартість, створена на даному конкретному етапі руху товару [2, с. 432]. За економічною суттю, доданою вартістю є різниця між вартістю вироблених товарів і вартістю матеріалів і сировини, що використані у їх виробництві. Тоді як за прийнятим Податковим кодексом України (ПКУ) до об'єкту оподаткування також входять майже всі операції з постачання послуг.

Іншою проблемою ПДВ, на наш погляд, є ставка оподаткування. На відміну від більшості країн світу де існують поряд з основною ставкою спеціальні знижені ставки для певних видів продукції найбільшого споживання, Податковий кодекс України розрізняє лише основну (17%) та нульову ставки ПДВ. Такий підхід на нашу думку є невиправданим, і дещо дивним. Адже, якщо основна ставка просто не враховує особливості споживання товарів, то нульова ставка ПДВ, є суто українським нововведенням і нехарактерна для інших країн світу. Особливістю оподаткування операцій із постачання товарів/послуг за нульовою ставкою є те, що таке оподаткування дає право платникам податку, що здійснюють ці операції, на бюджетне відшкодування суми податку, сплаченої в ціні придбаних матеріальних ресурсів і віднесеної до податкового кредиту. Директивою Ради 2006/112/ЄС нульову ставку податку не передбачено [4, с. 54]. Однак щодо частини операцій, звільнених від оподаткування, передбачено право відносити на зменшення податкового зобов'язання ПДВ, сплачений на попередніх етапах, отже передбачено право на бюджетне відшкодування. Таке звільнення з відшкодуванням є аналогом нульової ставки ПДВ. Така норма нового ПКУ є доволі дискримінаційною і водночас є і основною сферою зловживання в питанні відшкодування ПДВ.

Для оптимізації ПДВ, вирішення наведених проблем, приведення його до міжнародних стандартів та самої суті, як податку, що справляється з надлишку і покликаний стати на захист від кризи перевиробництва, на нашу думку, доцільно запропонувати такі теоретичні зміни в податкове законодавство України.

По-перше, виділити з нині діючого, так званого податку на додану вартість, сам податок на додану вартість, що буде справлятися з суб'єктів господарської діяльності, що займаються виробництвом товарів, та податок з надання послуг. Останній, за своєю суттю,

буде якісно новим податком, і на відміну від нині діючого ПДВ, що застосовується до оподаткування діяльності по наданню послуг, буде прямим податком.

По-друге, встановити, для нового податку на додану вартість, що буде справлятися з виробництва товарів, декілька ставок податку, в залежності від кількості споживання виготовленої продукції, чим менше продукції споживається тим більшою є ставка податку. Наприклад, оподаткуванню за максимальною ставкою підлягатиме виробництво ювелірних виробів (крім срібла), видобуток дорогоцінного каміння, тощо. Під мінімальну ставку підпадатиме виробництво так званих «соціальних товарів» - випічка хлібобулочних виробів, виготовлення певних видів ліків, молокопродукти. Крім того пропонується розширити перелік операцій по виробництву продукції, що не є об'єктом оподаткування. Зокрема звільнити від оподаткування виробників: сільськогосподарської продукції рослинності, кормів та ветеринарних засобів для тваринництва, сільськогосподарських машин, крім того до операцій, що не підлягають оподаткуванню буде віднесено операції що передбачені в статті 195 ПКУ пунктами 1.1,1.2, (операції, що оподатковуються за нульовою ставкою). Щодо ставок оподаткування, то на наш погляд максимальну ставку в 17% доцільно залишити оскільки вона є цілком виправданою з точки зору європейської практики. Мінімальна ставка пропонується в розмірі 2%.

Базою оподаткування податку на послуги, є кожна конкретно надана послуга, надання якою засвідчується цивільно-правовим, або господарським договором. Платником податку є кожна юридична та фізична особа-підприємець, що провадить свою господарську діяльність у сфері надання послуг. В даному випадку також, вважаємо за доцільне встановити різні ставки оподаткування. Так, під знижену ставку підлягатимуть: пасажирські автоперевезення та перевезення залізною дорогою, послуги місць громадського харчування та громадських вбиралень.

Не є доцільним на наш погляд, оподаткування послуг, що надаються державним оператором зв'язку, державні поштові послуги, послуги постачання та оптовий продаж ліків ДК «Ліки України», послуги книговидавництва і друку, постачання альтернативних видів енергії. Також не підлягають оподаткуванню послуги визначені в пункті 1.3 статті 195 ПКУ. Загальна ставка податку 15%, знижена ставка 1%.

Підсумовуючи, вище викладене можна сказати, що для того, щоб податки грали роль і ефективного стимулятора економіки і в той же час були стабільним джерелом поповнення державного бюджету, потрібно ефективно визначити сутність податку і податковий тягар, яким обкладається платник податку.

Література

1. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010р.
2. Василик О.Д., Павлюк К.В. Державні фінанси України: Підручник. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 608 с.
3. Козырин А.Н. Налоговое право зарубежных стран вопросы и практики — М., 2003. — С. 68.
4. Литвиненко Я.В. Податкова політика: Навч. посібник. – К.:МАУП, 2003. – 224 с.
5. Потапов В.И. Объекты налогообложения в некоторых зарубежных странах // Налоговый вестник. — 2005. — №8. — С. 44.